

Inhoudsopgave

Voorwoord	7	Ijs 66	
		Landijs	66
ACHTERGRONDEN	9	Ijskappen, ijsplateaus, gletsjers en	
De natuurlijke omgeving	9	Ijsbergen	66
Ligging	9	Zeeijs	69
Klimaat	11	Pakijis	69
Klimaatverandering	14	Politiek en toerisme	70
Landschap	14	De Antarctic Treaty	70
Geologie	14	Opkomst van Toerisme	72
Geschiedenis	17	Regelgeving voor bezoekers van het	
De ontdekking van Antarctica	17	Antarctisch Gebied (IAATO)	73
De grote ontdekkingsreizigers	19		
De strijd om de Zuidpool	23	PRAKTISCHE INFORMATIE	77
Een nieuw tijdperk kondigt zich aan	38	Reizen naar Antarctica en de	
Walvisvaarder en pelsjagers	40	subantarctische eilanden	77
De ontwikkeling van toerisme	41	Formaliteiten	78
Flora	42	Argentinië	78
Planten op Antarctica	42	Chili	79
Het Antarctisch Schiereiland en de		Nieuw-Zeeland	81
Antarctische eilanden	42	Australië	83
De subantarctische eilanden	44	Reisorganisaties	85
Fauna	44	Reismogelijkheden	87
Vogels	45	De scheepsreizen	87
Pinguïns	45	Fotograferen en filmen	99
Albatrossen	52	Geldzaken	100
Andere stormvogelachtigen	53	Gezondheid	100
Aalscholvers	55	Kinderen	100
Ijshoenders	55	Tijd	100
Meeuwen	56	Taal	100
Jagers (skua's)	56	Vorbereiding	100
Sterns	57	De actieve reizen naar het binnenland	102
Overige vogels	57	Gezondheid en voorbereiding	102
Zoogdieren	57	De vluchten over het continent en	
Walvissen en dolfijnen	57	naar de geografische zuidpool	102
Baleinwalvissen	57	Literatuur	103
Tandwalvissen	58		
Zeehonden	60		
Pelsrobber	63		
Zeeleeuwen	64		
Vissen en ander onderwaterleven	64		
Overig dierenleven	65		

Inhoudsopgave

BEZIENSWAARDIGHEDEN	105	Adelaide	134
Inleiding	105	Barry	135
		Detaille	135
Reizen vanuit Ushuaia (Argentinië)	105	Crystal Sound	135
Ushuaia	106	Marguerite Bay	135
Het Beagle Kanaal	108	Stonington	136
De Drake Passage	109	De Weddellzee	136
De klassieke route	110	Paulet	138
South Shetlandeilanden	110	Devil	138
King George	110	Seymour	139
Penguin	112	Snow Hill	139
Nelson	112	Kamperen bij de keizerspinguïns	141
Aitcho-eilanden	113	Antarctische en subantarctische	
Greenwich	113	eilanden in de Atlantische Oceaan	142
Deception	113	Elephant	142
Livingston	116	South Orkney-eilanden	142
Half Moon	117	South Sandwich-eilanden	143
Trinity Schiereiland	118	South Georgia	144
Brown Bluff	118	Tristan da Cunha eilandengroep	152
Hope Bay (Esperanza)	119	Bouvet	155
Weddellzee	119	Reizen vanuit Punta Arenas (Chili)	157
Paulet	119	Inleiding	157
Devil	120	Nationaal Park Torres del Paine	157
Antarctisch Schiereiland	121	Punta Arenas	158
Cuverville	121	Antarctisch Schiereiland, vliegen en	
Rongé	123	varen	160
Orne-eilanden	124	South Shetlandeilanden	160
Danco	124	King George	160
Melchior-eilanden	125	Deception	161
Anvers	125	Half Moon	162
Gerlache Straat	128	Cuverville	163
Neko Harbour	128	Gerlachte Straat	164
Paradise Bay	128	Paradise Bay	164
Neumayerkanaal	130	Neumayerkanaal	165
Wiencke	130	Port Lockroy	165
Lemairekanaal	131	Lemairekanaal	166
Plénau	131	Petermann	167
Petermann	132	Het binnenland van Antarctica	168
Argentinië-eilanden	132	Union Glacier	168
Voorbij de zuidpoolcirkel	134	Kamperen bij de keizerspinguïns	171
Fisheilanden	134		

Inhoudsopgave

Beklimmen Mount Vinson	171	Cape Adare	201
De geografische zuidpool	174	Possessioneilanden	202
De Falklandeilanden	176	Cape Hallet	202
Ligging en geologie	176	Coulman	202
Geschiedenis	176	Terra Nova Bay	202
Klimaat	180	Franklin	203
Flora en fauna	180	Dry Valleys	203
Reismogelijkheden	181	Ross	204
Stanley en Oost-Falkland	182	Ross-ijsplateau	206
Carcass	181	Commonwealth Bay	207
Saunders	182	De oostkust	208
Pebble	183	Subantarctische eilanden van	
Sea Lion	184	Australië	208
Weddell	184	Macquarie	208
New Island	184	Heard en McDonald	210
Jaseilanden	185	Subantarctische eilanden van Nieuw- Zeeland	211
Reizen vanuit Afrika	187	Snaarseilanden	211
Inleiding	187	Aucklandeilanden	213
Het binnenland van Antarctica	187	Campell	214
Dronning Maud Land	187	Antipodeneilanden	217
Subantarctische eilanden in de Indische Oceaan	189	Bounty-eilanden	217
De Zuid-Afrikaanse subantarctische eilanden	189	Uitzonderlijke reizen	218
Marion	189	Atlantic Odyssee en Western Pacific	
Prince Edward	190	Odyssee	218
Frans subantarctische eilanden	190	(Semi)circumnavigatie van Antarctica	218
Crozeteilanden	191	Historische plaatsen en monumenten in Antarctica	219
Kergueleneilanden	192	Vogellijst zuidpoolgebied	229
Amsterdam	194	Over de auteur	235
Saint Paul	196	Register	236
De Australische subantarctische eilanden	197		
Heard en MacDonald	197		
Reizen vanuit Australië en Nieuw- Zeeland	199		
Inleiding	199		
De Rosszee	199		
Balleny-eilanden	200		

Inhoudsopgave

OPGENOMEN KAARTEN

Ligging Antarctica in het zuidpoolgebied	10	Antarctische Schiereiland	122
Antarctica, overzichtskaart	12-13	Anvers, Wiencke en Cuverville	126-127
Route van Thaddeus von Bellinghausen	20	South Georgia	146-147
Route van Ernest Shackleton / Nimrod	28	Falklandeilanden	178-179
Route van Ernest Shackleton / Endurance	31	Rosszee	200
Route van Roald Amundsen	36	Subantarctische eilanden van Nieuw-Zeeland en Australië	212

Noordelijke rotsspringer

rode ogen. Rotsspringers broeden op Vuurland, in de omgeving van Punta Arenas, de Falklandeilanden, Tristan da Cunha, Gough, Prince Edward, Crozet, Kerguelen, Saint Paul, Heard, Amsterdam, Macquarie, Campbell,

Auckland en de Antipodeneilanden. Waarbij de dieren op de noordelijke eilanden (Tristan da Cunha, Gough, Amsterdam en Saint Paul) overduidelijk meer en langere kuifveren hebben dan op de zuidelijke eilanden.

Zuidelijke rotsspringer

Voor de echte verzamelaar zijn er op de subantarctische eilanden van Nieuw-Zeeland en Australië nog de nodige soorten en ondersoorten te vinden.

Op het eiland Snares komt een geheel eigen soort voor (endemisch), de Snareskuifpinguïn. Deze soort lijkt heel veel op de Fiordlandkuifpinguïn. Een opvallend verschil is een witte streep die tot halverwege de hals loopt. Deze ontbreekt bij de Fiordlandkuifpinguïn.

De vogels broeden in grote kolonies in het binnenland van Snares. Omdat het verboden is om op Snares aan land te gaan, kan deze soort alleen waargenomen worden op plaatsen waar ze de zee in gaan en op volle zee.

Hebben alle overige kuifpinguïns slechts hangende kuiven, de grote kuifpinguïn is in staat om zijn kuif ook op te zetten. De dieren zijn een fractie groter dan de Fiordlandkuifpinguïn en broeden slechts op Bounty en de Antipodeneilanden. Doordat hun aantal de laatste vijftig jaar zo goed als gehalveerd is, wordt deze soort als bedreigde diersoort aangemerkt.

De geelglopinguïn is een unieke verschijning en is ook uiterst zeldzaam. Ze hebben een blauwgrijze kop met een grote gele streep van de basis van de snavel, om het oog heen tot achter op de kop. Zoals de naam al doet vermoeden, hebben ze gele ogen. Met circa 75 cm behoren ze tot de grotere soorten. Ze broeden langs de kusten van het Zuidereiland, op Steward, Auckland en Campbell en doen dat bij voorkeur in het metershoge boendergras.

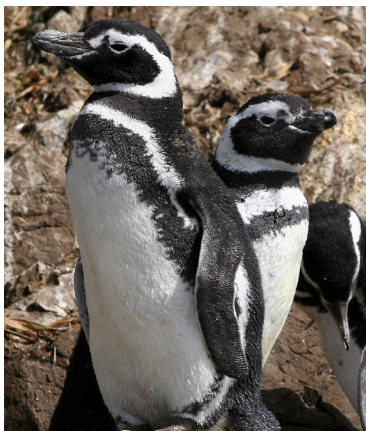
De dieren gaan in de schemer naar zee op zoek naar voedsel, mede hierdoor zijn ze erg moeilijk te observeren.

De allerkleinste soort is de dwergpinguïn (40 cm). Deze pinguïns broeden op Tasmanië, Steward, Chatham en langs de zuidkust van Australië. Ze leggen tussen juli en december twee eieren in ondergrondse nesten. Het dier is blauwgrijs met een witte borst en witte kin. Ze zijn vooral 's nachts erg luidruchtig.

De laatste soort is de Magelhaenpinguïn. Het is een vrij grote soort (tot 70 cm) die op het

Dwergpinguïn

Magelhaenpinguïn

nemen. Het schip heeft 13 categorieën luxe suites allen met grote ramen en de hogere categorieën met balkon. Er zijn verschillende restaurants en lounges. Het expeditieteam is Engels- en Duitssprekend. Mededelingen en voordrachten worden in beide talen gedaan.

- De **Fridtjof Nansen**, zusterschip van de Roald Amundsen zal in het seizoen 2019-2020 de vloot van Hurtigruten aanvullen. Ook dit schip zal naar Antarctica maximaal 500 passagiers meenemen. De inrichting zal gelijk worden aan die van de Roald Amundsen. Het expeditieteam is Engels- en Duitssprekend. Mededelingen en voordrachten worden in beide talen gedaan.

Zeilschepen en zeiljachten

De Nederlandse bark Europa maakt per seizoen drie tot vijf reizen naar Antarctica. De reizen worden ondernomen met een zestienkoppige bemanning en maximaal veertig gasten. Er zijn 2- en 4/6-persoonshutten. Zeilervaring is niet nodig, maar er wordt wel van u verwacht dat u wacht loopt en helpt met het zeilen. Alhoewel er wel voorzieningen zijn getroffen om te varen bij Antarctica, heeft het schip geen ijsklasse en kan ze dus niet echt door het ijs varen. Hierdoor zal men eerder moeten besluiten om uit te wijken of om te keren dan de motorschepen.

Bent u een fanatiek zeiler en wilt u op echt avontuur? Dan kunt u aanmonsteren aan boord van een van de zeiljachten. Met een driekoppige bemanning en zes tot veertien gasten maken de kleine zeiljachten de overstek en gaan op expeditie bij het Antarcisch Schiereiland, de Falklandeilanden en South Georgia.

Zeiljachten die regelmatig reizen maken in de Antarctische wateren zijn:

- **Australis**, www.ocean-expeditions.com
- **Philos**, www.ocean-expeditions.com
- **Pelagic** is het zeiljacht van de zeer ervaren poolreiziger Skip Novak die schipper en expeditieleider is. www.pelagic.co.uk
- **Sarah W Vorwerk** van de Nederlandse schipper Henk Boersma die schipper en expeditieleider is. www.sarahvorwerk.com
- **Spirit of Sydney**, www.spiritofsydney.net

Ook is er ieder jaar een klein aantal particuliere jachten dat een reis naar Antarctica maakt. Er zijn hiervan geen vaste programma's. Het zijn incidentele reizen. Soms neemt men gasten mee. Informatie vooraf is vaak moeilijk te vinden. Bent u in Ushuaia en heeft u veel tijd dan lukt het soms om op een van de particuliere jachten aan te monsteren.

Grote cruiseschepen

Voor wie luxe een grote plaats inneemt en wie toch Antarctica wil zien (het zogenaamde panoramavaren), is er keuze uit een aantal zeer luxe cruiseschepen, die ieder seizoen een aantal reizen naar Antarctica maakt en schepen die incidenteel een reis naar Antarctica maken.

Deze luxe scheepsreizen beginnen en eindigen vaak in de grote Zuid-Amerikaanse havens zoals Buenos Aires, Rio de Janeiro of Valparaíso.

Let wel: tijdens deze reizen worden geen landingen op Antarctica gemaakt. U vaart alleen door het gebied.

De schepen die Antarctica als vast programma hebben, zijn onder andere:

- De **Celebrity Eclips**, een luxe cruiseschip van de rederij Celebrity Cruises

met maximaal 2850 passagiers.

- De **Celebrity Infinity**, een luxe cruiseschip van de rederij Celebrity Cruises met maximaal 2100 passagiers.
- De **Crystal Serenity**, een luxe cruiseschip van de rederij Crystal Cruises met maximaal 1070 passagiers.
- De **Zaandam**, een luxe cruiseschip van de rederij Holland America Line met maximaal 1432 passagiers.
- De **Prinsendam**, een luxe cruiseschip van de rederij Holland America Line met maximaal 835 passagiers.

FOTOGRAFEREN EN FILMEN

Fotograferen op Antarctica is makkelijk en moeilijk tegelijk. Iedere foto die gemaakt wordt, levert een uniek plaatje op. Dat is makkelijk.

Maar de hoeveelheid sneeuw, ijs en reflectie vanaf het water vraagt om enkele aanpassingen. Een uv-filter is noodzakelijk, een

polaroidfilter kan betere resultaten opleveren bij het fotograferen van o.a. zwemmende pinguïns en walvissen.

De lage temperaturen vragen om extra maatregelen zoals het meenemen van extra batterijen. Verder zijn een groothoeklens (voor de immense landschappen) en een telelens (200mm of 300mm) voor iedereen die van fotograferen houdt onontbeerlijk. Als er geen macrostand op een van de lenzen zit, zullen echte liefhebbers een aparte macrolens mee moeten nemen voor de ontelbare details die erom vragen om vastgelegd te worden.

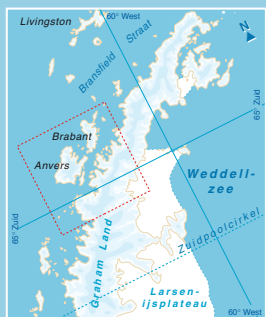
Met videobeelden kunt u de adembenemende landschappen, de guitige pinguïns en ontmoetingen met walvissen nog beter vastleggen. Indien u in het bezit bent van een videocamera of u er een kunt lenen, dan moet u deze zeker meenemen. Zorg wel dat u van tevoren oefent met de camera. U krijgt maar een kans om een uniek moment te filmen.

Voor wie er niet tegen opziet om met een statief op pad te gaan, verdient het zeker

Zeelupaard

ANVERS, WIENCKE EN CUVERVILLE

Vanuit Palmer is onderzoek gedaan naar de invloed van toerisme op de broedresultaten van de kinbandpinguïns op het tegenoverliggende eiland Torgerson. Hiertoe heeft men het eiland in tweeën gedeeld: een deel dat niet door bezoekers betreden mag worden en een deel waar men doorheen MOET lopen. Tot nu is de conclusie opmerkelijk. Erg kort door de bocht komt het er op neer dat het deel van de kolonie waar mensen doorheen lopen betere broedresultaten

heeft dan het deel waar geen bezoekers komen. De oorzaak ligt in het feit dat de Antarctische jagers hier door mensen verjaagd worden en zodoende geen eieren of kleine kuikens stelen en verorberen.

In de loop der jaren is het onderzoek verder uitgebreid. Men onderzoekt en legt ontwikkelingen vast van het marine ecosysteem. Het is bekend onder de naam Long-Term Ecological Research (LTER).

Gerlache Straat

De Gerlache Straat is de zeestraat tussen Danco Coast op het vasteland van Antarctica en de eilanden Cuverville, Rongé, Brabant en Anvers. Het is een schitterende vaarweg met uitzichten op de bergen met gletsjers die met indrukwekkende fronten in zee eindigen. In de tweede helft van het seizoen worden hier vaak bultruggen waargenomen. De zeestraat is genoemd naar baron Adrien de Gerlache de Gomery, die de Belgische expeditie van 1897-1899 naar Antarctica leidde.

Neko Harbour

Aan de kust van Grahamland ligt op 64°50'Z 62°33'W een natuurlijke haven die Neko Harbour wordt genoemd. Dit is een van de plaatsen waar men voet op het continent Antarctica kan zetten. Er is een kiezelstrand aan de voet van de berg waarlangs een gletsjer met een immens front in zee eindigt. Met grote regelmaat kalven er met donderend geraas delen van af.

Het gebied is door de Gerlache-expeditie genoemd naar een Noors walvisverwer-

kingsschip dat hier werkzaam was in de seizoenen 1911-1912 en 1923-1924.

Boven het strand staat een kleine Argentijnse hut uit 1949 met de naam Captain Fleiss. Er is een kleine ezelspinguïnkolonie en hier en daar nestelen kelpmeeuwen en Antarctische en zuidpooljagers. Op het strand liggen soms Weddellzeehonden. Op enkele plaatsen groeien sneeuwalg en mossen. Bij laag water zijn in kleine poeltjes roodblauwachtige kelpbladeren te zien.

Paradise Bay

Paradise Bay is een van de mooiste baaien van Antarctica. De baai wordt omringd door hoge bergen waartussen enorme gletsjertongen zich een weg naar zee banen. Waar ze in zee eindigen, kalven regelmatig grote brokken af van de torenhoge fronten.

Het rondom liggende gebergte bestaat uit vulkanisch gesteente. Hier en daar zijn duidelijk zichtbare koperaders. Op beschutte plaatsen in de wanden broeden keizersaalscholvers en groeien mossen en korstmossen. In de tweede helft van het seizoen worden in de baai vaak bultruggen gezien.

Paradise Bay

De baai is een geweldige plaats voor een zodiaccruise.

In Paradise Bay zijn twee plaatsen om op het vasteland van Antarctica te komen. De ene plaats is bij het verlaten Argentijnse station Almirante Brown ($64^{\circ}53'Z$, $62^{\circ}52'W$), de andere plaats is bij Waterboat Point $64^{\circ}49'Z$ $62^{\circ}51'W$.

Bij het Argentijnse station kan een wandeling gemaakt worden naar de achterliggende bergtop. Bent u hier vroeg in het seizoen dan is de helling nog bedekt met een dikke laag sneeuw en kunt u zich van boven naar beneden laten glijden. Het uitzicht vanaf de top is adembenemend.

Het verhaal achter de verlaten basis is triest: een dokter die, na twee jaar op de basis gediend te hebben, te horen kreeg dat hij nog een jaar langer moest blijven, omdat er geen schip beschikbaar was voor de personeelswissel, heeft de basis op 12 april 1984 in de brand gestoken. Het hele personeel is toen geëvacueerd en alsnog terug naar Argentinië

gebracht. De opzet was dus geslaagd. Of het zijn carrière ten goede is gekomen, vertelt de geschiedenis niet.

Waterboat Point

Markant aanwezig op dit gedeelte is het Chileense zomerstation Gonzalez Videla. Het station is genoemd naar de Chileense president die in 1948 als eerste staatshoofd Antarctica bezocht. Rondom de basis bevindt zich een grote ezelspinguïnkolonie. Zuidpoolkippen en zuidpooljagers broeden er niet, maar zijn wel regelmatig bij de kolonie te vinden.

Buiten de basis zijn overblijfselen te zien van de hut van een Britse expeditie. De teamleden Bagshaw en Lester hebben er in een waterboot de winter van 1922 doorgebracht. Zij verzamelden meteorologische, zoölogische en getijdengegevens. De hut staat nu op de lijst van historische plaatsen en monumenten in Antarctica (nummer 56). Ook vanaf hier is het uitzicht fenomenaal.

Neumayerkanaal

De 26 km lange zee-engte tussen Anvers en Wiencke wordt het Neumayerkanaal genoemd. Het natuurlijke kanaal wordt aan beide zijden omzoomd door hoge bergen. Door de beschutte ligging is het hier nogal eens windstil, waardoor het landschap weerspiegeld hetgeen prachtige plaatjes oplevert. Het kanaal is genoemd naar de Duitse geofysicus Georg von Neumayer. Von Neumayer had in 1879 zitting in de International Polar Commission toen het initiatief genomen werd voor het eerste International Polar Year (1882-1883). In 1885 richtte hij de Duitse commissie voor Zuidpoolonderzoek op. Als resultaat hiervan ging in 1901 de eerste Duitse Antarctica-expeditie van start.

Wiencke

Tussen Anvers en het vasteland van Antarctica ter hoogte van Paradise Bay ligt het eiland Wiencke. Het is genoemd naar Auguste Karl Wiencke, een van de opvarenden van

de Belgica, die verdronk tijdens de expeditie van 1897-1899.

Port Lockroy

De laatste jaren is Port Lockroy (64°49'Z 63°30'W), een grote natuurlijke haven aan de westkust van Wiencke, een van de meest gebruikte landingsplaatsen.

Tot 1931 werd Port Lockroy gebruikt door walvisvaarders. Later werd deze beschutte plaats het onderwerp van dispuut tussen Argentinië en Engeland, die beide het gebied claimden.

Ten tijde van de Tweede Wereldoorlog werd hier door de Britten een hut gebouwd als onderdeel van Operation Tabarin. Onder de noemer van wetenschappelijk onderzoek werden vijandelijke activiteiten in de gaten gehouden. Na de oorlog werd het station het eerste Britse, permanent bemande station en kreeg de naam Bransfield House. Er werd voornamelijk onderzoek verricht op botanisch, meteorologisch en geologisch

Zeilend naar Port Lockroy